

Krystyna Chilmon

Czarna Wielka, pow. Siemiatycze. Stanowisko II

Informator Archeologiczny : badania 3, 244-246

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZARNA WIELKA, pow. Siemiatycze   Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska PP PKZ Oddział w Warszawie

Badania prowadziła mgr Maria Pikulińska
z udziałem Małgorzaty Ślaskiej. Finansował WKZ w Białymstoku. Trzeci sezon badań.
Cmentarzysko wczesnośredniowieczne.

Badania prowadzono na południowym skraju cmentarzyska, w miejscu najbardziej narażonym na zniszczenie.

Przebadano dwa ary wzdłuż krawędzi żwirowni. Łącznie odsłonięto na tym obszarze: 7 grobów szkieletowych i 4 groby symboliczne w obstawie kamiennej. W skład wyposażenia grobowego wchodziły: kabłączki skroniowe z brązu, kolczyki, pierścionki, paciorki szklane, bransoleta, zawieszki, paciorki ażurowe z drucików brązowych, klamerki, szpinki, ceramika i przęśliki.

Ze względu na zróżnicowanie w typie pochówków i bardzo bogate wyposażenie grobów, a jednocześnie ciągłe narażenie cmentarzyska na zniszczenie przez miejscową ludność, celowe byłoby kontynuowanie badań na większą skalę.

CZARNA WIELKA, pow. Siemiatycze   Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku
Stanowisko II

Badania prowadziła mgr Krystyna Chilmon.
Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Kurhany wczesnośredniowieczne.

Badania miały charakter ratowniczy; objęto nimi 4 kurhany zgrupowane w dwóch skupiskach. Kurhany I i II położone w odległości ok. 300 m na pld.wsch od wsi, na północnym stoku wysoczyzny. Kurhany III i IV w odległości ok. 100 m na zachód od siedliska tejże wsi na północnym krańcu wysoczyzny.

Kurhan I. Nasyp kurhanu o średnicy ok. 25 m przy wysokości 1,5 m został uszkodzony przez wybieranie kamieni. Pierwotnie miał on kształt soczewkowaty o konstrukcji ziemnej z nielicznymi luźno rozmieszczonymi kamieniami, obrzeżony rzędem trójwarstwowo zalegających kamieni. Spalone szczątki kostne występowały w środkowej, nienaruszonej części nasypu w warstwie grubości ok. 20 cm tuż pod darnią. W nasypie występowały drobne węgle i pojedyncze fragmenty ceramiki z naczyniami obtaczanych. Kilka fragmentów ceramiki posiada ornament poziomych żłobków.

Tuż pod darnią w południowo-wschodniej części nasypu znaleziono pierścionek brązowy z tarasem w kształcie kwadratu, zdobioną dwoma przecinającymi się ze sobą żłobkami. W zachodniej części nasypu nieco poniżej pierwotnego humusu odkryto ślady niewielkiego paleniska.

Kurhan II. Wschodnia część nasypu została zniszczona do poziomu podstawy. Nasyp kurhanu o średnicy ok. 13 m przy wysokości ok. 0,80 m zbudowano z 3 warstw kamieni. W kurhanie znaleziono nieliczne, spalone kości, węgielki drzewne, fragmenty ceramiki, naczyń obtaczanych.

W centrum kurhanu między I-ą warstwą kamieni a całem słoakalizowano grób szkieletowy - wstawkowy, bez wyposażenia, usytuowany po linii pld.sach-płn.wsch., który zniszczył środkową część nasypu. Zmarły pochowany był w pozycji skuruszonej głową w dół, a ręce miał ścięte w łokciach.

Kurhan III. Wschodnia część nasypu została zniwelowana do poziomu jego podstawy. Nasyp kurhanu o średnicy ok. 13 m przy wysokości 1,5 m zbudowano z 7 zwarcie ułożonych warstw kamieni. Według relacji właściciela gruntu, na którym znajdował się ten kurhan, we wschodniej części nasypu pod kamieniami leżały 3 szkielety, usytuowane wzdłuż linii wsch-zachód, głowami na zachód. Między kamieniami znaleziono drobne węgle, kilkanaście fragmentów ceramiki naczyń obtaczanych, zdobionych niekiedy poziomymi żłobkami. Nieliczne ułamki przepalonych kości wystąpiły w 2 górnych warstwach kamieni, natomiast ślady paleniska u podstawy nasypu.

Kurhan IV. Nasyp kurhanu owalny o średnicy 9x7 m i wysokością ok. 0,50 m, zbudowany był z pojedynczych kamieni i żwiru. W nasypie znaleziono niewielką ilość fragmentów ceramiki, naczyń obtaczanych.

We wschodniej części nasypu znaleziono 6 szkieletów. Szkielety Nr 1-5 zalegały na poziomie pierwotnej próchnicy. Zarysów jam grobowych nie udało się ustalić. Grób Nr 6 był wstawkowy i znajdował się powyżej pierwotnego poziomu gruntu. Zmarłych układano w pozycji wyprostowanej w kierunku wsch.-zach, głową na zachód. Niektóre groby zawierały wyposażenie. Z prawej strony czaszki Nr 2 stało małe naczynie gliniane obtaczone na kole. Przy szkielecie Nr 3 znaleziono pierścionek o obwodzie zamkniętym wykonany z taśmy brązowej. Po obu stronach czaszki szkieletu Nr 5 odkryto po jednej brązowej zausznicy z trzema wiszącymi drucikami zakończonymi brązowymi paciorkami. Na żebrach tego szkieletu leżały 2 fragmentarycznie zachowane zawieszki brązowe.

Kurhany z Czarnej Wielkiej ze względu na formę grobu, rodzaj pochówki i materiał w nich występujący należy datować na XII-XIII wiek. Kurhany z pochówkami szkieletowymi mogą być młodsze od kurhanów z pochówkami oiażopalnymi.